

“DÜNYA KİMSEYE KALMAZ”

Edebiyatımız son çeyrek yüzyıldır ciddi nitelik ve çeşitlilik kazandı. Lakin eleştiride benzer gelişme ne yazık ki sağlanamadı. Eleştiri ve düşünce diriliğimizden aynı çerçevede söz edebilmemiz mümkün değil. Bunun en temel nedeni ise kendi düşüncemize uygunluk arama yaklaşımımız bütün dergilerin ve düşünce adamlarımızın aradığı genel vasıflar içinde yer alır hale geldi. Buna rağmen Milli Edebiyatın sesini kısmak mümkün mü? Sanmıyoruz.

Edebiyatımız her alanda dünya edebiyatıyla yarışacak düzeyde tarihi yolculuğuna devam ediyor.

Türkçe dünyanın en köklü yazı dillerinden biri. Değişim içinde yenileşme denilen “Tekevün” hayatımızın ayrılmaz bir parçası ve özü koruyan dilin kendi canlılığı içinde gelişen sanat topluma daha diri bir gelecek sunuyor. Bu gelecek 21. yüzyılın anlamını içinde barındırıyor. Cevherini Türkçe olarak zamanın halkalarına taşıyor. Gogol’un paltosundan çıkan Rus edebiyatı gibi Türkçe yazan bizler hepimiz Abide denilen o kayaların “koltuğundan” çıktık geldik. Atalarımızın taşlara yazdığı dil; bu gün daha da zengin, daha da güçlü, daha çok merak edilen diller içinde. Kaşgarlı Mahmut’lar, Balasagunlu Yusuf’lar, Ali Şir Nevailer’in inşa ettiği dille üretilen eserler bu gün dünyanın pek çok dillerine çevriliyor. Bu mübarek dilin yankısı tüm kıtalarda karşılık buluyor.

Türkçesiz bir dünya dili ve insanlık pek çok erdemlerinden yoksun kalır. Türkçeyi yazı dili olarak insanlık tarihinden çekip alırsanız insanlık erdemlerinden pek çok şeyi de eksiltmiş olursunuz. Bundan mahrum edilmiş bir dünya eksik bir dünyadır. Daha yaşanabilir bir dünya değildir. Ludwig Wittgenstein’in deyişiyle “Dünyanız diliniz kadardır”

Şiirde, hikâyede önemli mesafeler almış dilimizin yeni ifade özellikleri pek çok türde ve sahada kendini daha etkin olarak gösteriyor. Edebiyatta alınan yol daha da anlamlı hale geldi.

Efendiler, siz yokken Türkçe vardı. Biz yokken de Türkçe var olacak. Bunu kutlamak ve süslemek varken. Dili kavganın ve çatışmanın unsuru haline getirmek neden? Büyük ozanın dediği gibi:

“Sevelim sevillelim dünya kimseye kalmaz.”

A•KALEMLER

- Selim TUNÇBİLEK
“Yazma Serüveni”
- Zehra Meral KONŞUK İVECAN
“Kelimelerin Tehlikeli Suskunluğu”
- Mehmet UYSAL
“Matematik I-II”
- Selçuk ŞAMİL
“Gidersen”
- Selin Meriç ÜNAL
“Bu Bahar Başka Bahar”
- Kutuluş ÇELEBİ
“Zor”
- Hatice BARAN
“İnsanlığın Muhasebesi Faust”
- Fatma DAĞLI
“Araf”
- Melis UĞURLU
“Siir 1/ 2 / Tekinsiz Yakın”
- Pınar ALKIŞ
“Damla”
- Esra ERDOĞDU
“Nakarât”
- Çiğdem BAHADIR
“Sevinmiştir Rahmetli”
- Burhan KALE
“Sen Varsın Ortasında Bu Resmin”
- Gölge SÜMER
“Yol”
- İbrahim SAVAR
“Çıkmazın Kara Taşı”

YAZMA SERÜVENİ

Selim TUNÇBİLEK

Yaşadığım dünyanın tek bir anlamının olmadığını düşündüğüm an yazmaya karar verdim. Yazmak beni dünyanın anlamlarının peşinden koşmaya zorladı. Dünyanın anlamlarını kavramak çok zordu anlatmaksam daha da müşkül. Yaptığım işin aslında hiçte kolay olmadığını biliyordum. Bu durumdan ürkmedim diyemem ama kavradığımı sandığım anlamlar o denli ilginçti ki bu ilginçliğin peşinden gitmeye mecbur kaldım. Baktım ki aslında yazdıklarımınla dünyanın anlamını değiştirmişim. Yapmak istediğimin bu olduğunu hiç sanmıyordum. Lakin bu ilginç deneyimlerin ve yaklaşımların bir farklılık oluşturduğunu düşündüğüm sürece onlara kıyamadım ve yayınlama gereği hissettim. Yazdıkça anlaşılacağına sanıyordum. Ne büyük yanılgı içindeydim. Anlaşılacak kadar anlam kadar çetin bir işti ve ben bunun farkında değildim. Anlaşılmadığının farkına varmam anlaşılacak için çaba göstermeye zorladı beni. Yazmak kendimi daha mecbur hissettiğim bir hal oldu. Aslında bulduğumu sandığım dünyanın anlamlarının, kaçırdığım manalarından daha önemli olmadıklarını gördüm. Bu anlam çoklukları ve anlamlar arasındaki derinlikler o denli farklıydı ki o derinliklerin içinde dolmak bile baş döndürücüydü benim için.

Yazdıkça başımın döndüğünü hissettim. Bu hissediş insanı kendinden koparıyor ve daha düzenli, tarifsiz sarhoşluklara itiyor. Adını yanlış koyduğum her an ve durum kendime de ürkütücü ve yıpratıcı gözüktü. Belleğim kendimi o denli şaşırtıyordu ki ondan kurtulmanın yollarını yazarak aradığımı söyleyebilirim. Hatırladıklarımın unuttuklarımdan daha değerli olduğunu söylemedim hiç. Unuttuklarımda o kadar çoktu ki bir bir hatırlayıp yazdıkça yazma melekesi oluştu kendiliğinden. Bu gelgitler, unutulmuşlar, hatırlanmışlar sanki bana ait değildi de ben onlara sahiplenmişim gibi sanıyordum. Yazdıklarımı okudukça bunu hatırlamamak imkânsız şimdi.

İçimde sanki açıkça konuşamayan biri vardı ve yazdıklarım o kapalıktan kendini arındıramıyordu. Yazmak birazda bu açıklığa doğru koşmaktı. Bende koştum. Karanlığın ucunda bir ışık vardı ona doğru koşuyordum yazdıkça. Tuhaf olan ışığında benimle aynı hızla koşmasıydı.

İçimde kaybolmayan umut beni yazmaya zorlayan şeylerin başında gelir. O öyle bir umuttu ki kelimelerin içinde fakat onların uzanamadığı bir yerde duruyordu. Oraya erişmek ancak kelimelerin hayal ettirdiği duyular ve onların kılavuzluğu ile mümkünmüş hissiyatı oluşturuyordu.

Her kelime yazma arzumu daha canlı tutuyordu. Bu canlılıkla yetinmekten öte, ondaki bu canlılığa tutunmak arzusu belki de yaşamak ve yazmak hissi yaratıyordu. Bu duyguyu belki de sürdürmek gerekiyordu. Yazmak bu nedenlerle birazda yaşadım demekti aslında. Ama hayatın muamması o denli çoktu ki yaşamak kavramı; okumak, düşünmek, yazmak çabalarının içinde sorgulamanın ötesine anlam taşımadı desem yeridir. Bulmacanın çözüldüğüne inanmak isteyenler olabilir lakin birkaç kelimesinin dahi bulunduğu kanaatinde asla değilim. Ustaların bulunduğu kelimelerin peşine düşenlerden belki sayılabiliyim. O bulmacanın çözümüne bir harflik katkı sunmak bir yazar için bahtiyarlıkların en büyüğüdür.

Yazma eylemimi herkesle aynı şeyleri gördüğüm, işittiğim halde aynı şeyleri anlayamamak problemimi çözüme girişimi olarak tanımlayabilirim. Kurallara bağlı kalsaydım yeni şeyler oluşturma arzumu öldürürdüm. Buna kıyamadım. Kuralların öldürücü yanını gördüğüm anda yazma nedenim daha çılgın bir hal aldı. Buradan gelecek eleştirileri göğüslemekten öte, hiçbir varlığa karşı kıyıcı olamayışım, farklı olan yönü-

mü büyüttü bende.

Geçmişle yüzleşmek aslında gelecekte ümidi kesmemektir. Kurallar birazda bende gelecek ümidi yaratıyordu desem abartmış olmam.

Beklenmedik rüyaların yol açtığı kapılara adım atmaktan çekinmek elimizde değildir. Bende elimde olmayan biçimde rüyaların araladığı kapılara göz attıkça onların cazibesine kapılmaktan kendimi alamadım. Bu rüyaların oluşturduğu tutkunun adını koymak mümkün müdür? Bundan mutluluk duymadığımı söyleyemem. Dilin araladığı kapılar da, rüyaların kaplarına benziyordu nedense. Aslında kelimelerin yarattığı şey anlamdan öte, sezgi yoluyla bende yarattığı gökyüzüydü. Bu gökyüzünün uçsuz bucaksız alanlarında gezmek en büyük zevkimdi diyebilirim. Gökyüzündeki gizlerin yerlerini bulmaya çalışmak çok anlamlı mıydı bilemiyorum. Hep aradım durdum. Bulduğumu iddia edenler büyük bir yanılğı içindedirler.

*“Dil seni sevmeyeni sevmeye lezzet mi olur
Olsa da böyle muhabbette hakikat mi olur”*

Diyen Civan Ağa bu çerçevede ne kadar da haklıdır.

Aslından hakikati bulduğunu düşünenler kaybettikleri gerçeklere üzülmemeleridir. İnanmak pek çok kaygıyı giderir lakin insanı huzursuzluktan alıkoymaz. Huzursuz insanlar yazarak huzurun yorulmadan peşinde koşanlardır. Tanrı onları daha çok sever. Zira onlara dinmeyecek derin acılar vermiştir yaratıcı. Yazmak birazda bu acının bastırılması gibi işlevi olan bir davranıştı. İlk romanım olan Davet bunun açık delilidir denilebilir.

İçimden geldiği gibi yazdım. Yazıyı kurgulamadım. Hayatı da... Olduğu gibi, içtenlikle, yaşadığı gibi, yazmaya çaba sarf ettim. Belki bu çaba bu yönüyle dikkate değer. Zira “Söz yaşanmamışsa söylenmemiştir.” Yaşanan her şey söylenmelidir. Saklamak, herhangi kaygı ile yaşanılanı görmezden gelmek insanın kendine ve onu bu özelliklerle birlikte yaratana ihanettir. Yazar ne hayata ne de hayatta olan bir şeye ihanet etmemelidir. Asıl ihanet onu kötü, çirkin biçimde yani yetersiz olarak anlatmaktır.

Anlatılacak gerçeğin ruhunu hissetmeden yazmak ihanetin başlangıcıdır. Bir gerçeğin, hadisenin, oluşun ruhunu yok eden yazar geleceği olmayan boş çaba içindedir. Doğallığı yok eden her kelime ona canlılık vermek yerine öldürür. İdeoloji bunlardan biridir. Zira ideolojiler gerçeği değiştirirler. Her yazan düşünen bir şeyleri değiştirir. Yazar aslında değiştirdikleri ile yazdıklarına ölümsüz ruh üflemdir. Bu aynı zamanda yazının mimarisini oluşturur. Bu ruhu üfleymemişseniz yazmaktan kaçınmayın ama yayınlamaktan kaçının.

Kelimeleriniz metinde ölümsüz kuşlar gibi gökyüzüne havalanmıyorsa o metin uzun ömürlü olamaz. Kusursuz metinler yazma kaygısı içinde olmak siz olmaktan çıkışa kapı açar. Yazar kendine ait kusurlarıyla büyür. O kusurlar size ait metinler olurlar. Kendi ruhunuzdan benzerlikle taşınmalı bu kusurlar. Değilse o kusurlar da size, ruhunuza ait değildir. O kusurları da varsa yazıdan atmalısınız.

Ömrümün kısalığını dikkate alarak kısa yazmak zorunda kaldım. Eğer ömrüm iki insanın ömrü kadar olsaydı bu kadar az yazmazdım.

Genel anlamda yazar, özelde romancı hikâyeci, şair v.s. insanın içinde kopan fırtınalarla dışardaki sükûneti, içindeki sükûnetle dışardaki fırtınayı dengelemeye çalışır. İnsanı böyle yaparak iyi, güzel doğru, insani olana yaklaştırmaya, anlatmaya, anlamaya çalışır. Yazan insan iç problemleri, kişideki yaraları bu yaraların oluşturduğu derinlikleri, tüm kederleri, sevinçleri görmek, tanımak ister. Dış olguların ruhumuzda yarattığı sarsıntıları kavramaya çalışan yazar onların merhemlerinin ne olabileceğine evrensel bir duyuşla bakmaya çalışır. Benim yazarlığım bu çizgide midir bilemiyorum. Bunu benim hükme bağlamam doğru olmaz. Zaman en doğru olan hükmünü verecektir. Bu konuda söyleyeceklerimi henüz tam olarak söylemişte değilim. Daha söyleyecek sözümün olacağını düşünüyorum. Böyle düşünmesem yazmayı bırakırım.

Kendi yazma eylemim için tek şey söyleyebilirim: Yürekle biriktirilmiş bir hayat sunmak istedim okura, hepsi bu.

KELİMELERİN TEHLİKELİ SUSKUNLUĞU

Zehra Meral KONŞUK İVECAN

Anlamı daralttık. Fazlalıkları atmaktan; gereksiz eşya, gereksiz davranış, zararlı insan anlaşılmalıyken biz bunu kelimeleri atmak zannettik. O bizden değil, bunun anlamını beğenmedik, şu biraz eğri duruyor derken kuaförün saçın ucundan almak için kesmeye başladığı saçımızı düzeltiyim hevesiyle budadığı gibi dilimiz de kısaldı.

Artık iyice fakirleştik dil yönünden. İletişim veresiyeyi de kabul etmediği için elimizdeki avucumuzdaki ne varsa onunla dil alışverişini yapar olduk. Böyle bir durum ise haliyle iletişimlerini iyi besleyemeyip bakımsız bırakmamız sonucunu doğurdu. Bu yüzdendir ki hiçbir iletişim olgun sağlıklı gözüküyor. Hastalıklı insanlar gibi solgun, cılız, düşe kalka sohbetler ediyoruz. Biz istesek de durum değişmiyor istemesek de. Çiftçi toprağını istediği kadar sürsün, en kaliteli-sinden tohumlar serpsin; onları sulayıp gübrelemedikten sonra ne fayda. Biz de aynen bu hesap, anlam haritalarımızın verimli arazilerini hızla çölleştirip kaybediyoruz.

Aynı gibi gözükən ama nüanslar olan duyguları tek bir kelimenin içine sıkıştırılmaya çalıştık. Her bir yerinden patlayacakmış gibi görünmesine aldırmandan yaptık bunu. Sürekli, ardımızda bıraktığımız her kelime için “ Bir tane var işte! Hepsini aynı anlama geliyorsa diğerlerinin ne gereği var” diye diye züğürt tesellileri yaptık kendimize. Olmadı!..

Geri döner miydik; dönebilir miydik? Hansel ile Gretel gibi biz de dönemedik, yola bıraktığımız tüm ekmeğe kırıntılarını kuşlar yedi. Dil nankördür çünkü! Bu gerçeğe kendimizi bile yüzleştiremedik. Öyle ya bu bizim ana dilimizi insan anadilini unutulabilir mi hiç? Ama o işler

öyle olmuyor işte eğer kendi dilini kullanmıyorsan çatır çatır bir güzel unutuluyorsun! Fakültede iken bir derste hocamız "Bir insan öldü"yü kaç şekilde söylersiniz diye sormuştu. Daha sonra bu cümle ile aynı anlama gelecek onlarca ifade saymıştı. Hocamızı hayran hayran dinlemiş meğer bizim ne güzel bir dilimiz ne zengin sözcük dağarcığımız var diye gururlanmıştık. Hepi topu bu olaydan 15-20 yıl sonra kişi vefat etmiş dedüğümüzde vefat ne demek diye soranlarla dahi karşılaştığımızda "Meğer bizim dilimiz sekerat halindeymiş de haberimiz yok" şeklinde acı bir uyanma yaşıyoruz. Diğerlerini uyandırmak çabası da sonuçsuz kalıyor. Birçoğu uyuşturulmuş zorunlu bir uykuda. Hatta o kadar farkında değil ki doğal bir uykuda olmadıklarının sarsma çabasıyla yarı araladıkları gözlerini neden açtırdığımızı sorgulayabiliyor da neden sürekli uykulu olduğunu sorgulamıyor bir türlü.

Dil canlıdır; ilgi ister emek ister. Nasıl ki sevginizi göstermediğiniz insanları bir bir kaybedersiniz dil de öyle. Nazlıdır, zariftir, hazinedir. Nazlıdır; onu öğrenmek için çabalamazsan kendini sana öğretmek için kılını kıpırdatmaz. Zariftir; onunla öyle edebi cümleler oluşturursun ki duyan her duyu organıyla ayrı etkilenir. Kalple beyine tasdik etmek düşer. Hazinedir; ondaki güzelliklere, inceliklere, derinliklere bir yol haritasıyla ulaşabilirsin. Peki biz onun gövdesini kör baltalarla baltalıyorken ne yapmış sayılıyor; nazlı olması bizi ilgilendirmez. Biz onun sahibiyiz o bizim ayağımıza gelsin:

BU KAFAYLA DAHA ÇOK BEKLERİZ.

Zarifmiş; Biz de değiliz ne olacak? Anlatacağımızı yorulup uğraşmadan ne kadar kısa ve dümdüz anlatırsak o kadar kârdayız. Uğraşama-

yız eğip büküp edebiyat yapımlarla:

BU KAFAYLA DAHA ÇOK YANLIŞ ANLAŞILIRIZ.

Hazineymiş; başkaları bize altın tepsilerde kendi dil ve kültürlerini sunuyor. Ne diye maceralara atılalım. Hazır düşünölmüş düşünceler varken yorulmayalım:

BU KAFAYLA DAHA ÇOK YOZLAŞIR BAŞKA DİLLERİN BOYUNDURUĞU ALTINA GİRERİZ.

Kendi kelimelerimizi bırakıp başkalarının kelimelerini toplayarak ilerlemeye çalışıyoruz. Aynı hedefe ulaştıracağı halde dümdüz yolu bırakıp dağ yolunu tercih ediyoruz böylelikle. Dağda ise bizi aslanlar, kaplanlar, kurtlar, tilkiler, ayılar bekliyor. Sonrası bilinen karanlık.

gidersen...

gidersen gök gider
mavi kanatlı kuşlar ölür
anlaşılmaz kelimelerle örölür şiir

gidersen kararır gümüş
gözler açılır nefrete
kısır döngüye anaför
çekilir sular küskünlüğe

gidersen kaybolur renkler
düşer gülün alı
mevsimler susar birbirine
kırılır ışık dalda
yağmur böyle yağmaz daha
gidersen yollar çıkmaz sabaha

Selçuk ŞAMİL

MATEMATİK-1

Basit bir matematik benimki...
Maviden ayrılmış
Bir bahar akşamında
Ve parmaklarım
Ay ışığına değiyorsa eğer...

Basit bir matematik benimki...
Sessizlik gibi...
Çıkar tüm yalnızlığım
Kök dışına
Siyahlar içinde
Kalbim
Çarpanlarına ayrıldığı zaman
"iki kere iki dört,
Elde var sensizlik..."

MATEMATİK-2

sığdıramazsın sayılara
denizleri...
paylaşılr
tüm pay
ve paydalar.
gözlerin kalır geriye
iç sancılarımın
toplamına eşit.
Bu eşitliği
sesin bozar anca...
senin rengindedir,
tüm
çift bilinenli denklemler!
gözlerin,
ortak bölüni
bütün siyahların
bense,
sonbaharlar içinde...

Mehmet UYSAL

BU BAHAR BAŞKA BAHAR

Selin Meriç ÜNAL

Bahar umuttur, çiçektir, renktir, aşktır. Çoğu zaman da uyanıştır, tazeleniştir. En yeni en taze güzellikleri saklar içinde. Öyle hemen gelmez, biraz bekletir, nazlanır. Baharı beklemesi bile özeldir yaşanılabilir her anı gibi. Güzeldir, güzel olduğu için olsa gerek geç gelir, hemen gider. Nereye baksak bir kıpırtı bir filizleniş görürüz. Tabiatın her rengi gözümüzü okşar bu mevsimde. Nasıl ki kötü geçen günü bir insan gülüşü güzelleştiriyor, kahvenin tadını bir insan sesi değiştiriyorsa çetin geçen kışı da bahar renklendiriyor.

Üşümekten yorulan bedenlerimiz güneşin enerjisiyle yeniden güç topluyor. Yüzümüzü ne zaman güneşe dönsek gölgeler daima arkamızda kalıyor. Bu mevsim de doğanın uyanışı gibi hislerimiz de uyanıyor. Kışın kapanan gönüller yeni sevdalara, güzel başlangıçlara açılıyor. Umut etmenin mevsimidir bahar. Bazen içimizdeki çocuğu uyandırır ve elinde renkli balonlarla umutlarımızın peşinden koşuşturur. Güneş ve bulutların tatlı oyunları, yağmurun ansızın bizi serinletmesi, ardından rengârenk gökkuşağının çıkması bizi adeta bahar sarhoşu yapar. Sebepsiz tebessüm eder dururuz.

Baharın en güzel yanı belki de mis gibi havayı solumak, doya doya güneşin tadını çıkarmak, çiçekleri koparmadan koklamaktır. Bahar Temizliğine eşyalardan değil ruhumuzdan başlamalıyız. Kötü enerjileri, kırık kalpleri, yarım kalmış hikâyeleri silip süpürelim. Çiçekler sadece tabiatta değil ruhumuzda da açsın. Derin bir nefes alalım ve içimizdeki çiçeklerin kokusu gelsin burnumuza. İyilik güzellik dolsun kalplerimiz. Anlayışımızı kaybetmeden, severken değiştirmeden, nezaketi elden bırakmadan bir bahar yaşayalım. Güzelliklere bakarken detayları kaçırmayalım. Detayların gizemini çözüp, o gizeme sıkı sarılalım çünkü hissetmek orada gizli. Hangi

yaşta olursak olalım hayatı tam ortasından yakalamak lazım bunun için de daima yüreğimizi açık tutalım. Sevinçten akan gözyaşı bazen kırık bir kalpten de damlayabiliyor ama tüm bu duyguların biz insanlar için olduğunu unutmamak gerek. Çünkü insan hissettiği yerde olduğu kadardır.

Her sene sil baştan yapıp yeşeren bahar gibi biz de hayatımıza yepyeni güzellikler ve anlamlar katabiliriz. Bazen yaptığımız şeyin yanlış olduğunu düşünsek hatta emin olsak bile peşinden gideriz. İşte tam da hislerimizin peşinden gitmelik havalar gelmiş. Güneş, boş kalpleri sahici bir aşka çağırıracasına parlıyor. Kulağımızda hayatı canlılığıyla anlatan bir şarkı çalarken, Ataol Behramoğlu'nun duygu dolu bir kaç dizesi bize her şeyi özetliyor:

Şöyle yanı başıma çimlere uzan
Kulak ver gümbürtüsüne dünyanın
Baharın, gençliğin ve aşkın
Türküsünü söyleyelim bir ağızdan

ZOR

gibi bir yazdı
Kaldı mı en tatlı senden,
Yeşerdiğin dallarda?
Merak edersem,
Yine o geceye dönmek zor olacak.
Arkama alıp baharı,
Önüne düşeceğim
Zor olacak pusulasız,
Biçare sensizliğin patikasında yürümek.
Ama sen...
Bir tek sen değersin zora.

Kurtuluş ÇELEBİ

İNSANLIĞIN MUHASEBESİ, FAUST

Hatice BARAN

Alman edebiyatının en önemli roman-tizm akımının yazarlarından olan Johann Wolfgang von Goethe, birçok alanda kendini geliştirir ve en önemli ürünü olan “Faust”u 60 yıllık bir birikim sonucu ortaya çıkarır. 1749’da Frankfurt’ta dünyaya gelir. Yazarlık ve edebiyata katkısı Alman edebiyatıyla sınırlı değildir, ününü Faust ’la Dünya Edebiyatı’na da duyuran bir isimdir. 1788’de ele aldığı bu eseri hemen hemen bütün hayatını kapsamaktadır. Kitaptaki başkahraman Faust, kitaplardan edindiği bilgilerle yetinemeyen bir bilim adamıdır ve coşkulu bir gençtir. Ayrıca Goethe’nin yaşam felsefesinin bir aynasıdır. Goethe, 20’li yaşlarında başladığı bu eserini 60 yılda tamamlar ve bu manzum trajedi, yazarının gençlik, olgunluk ve yaşlılık dönemlerinin izlerini taşır. İki bölümden meydana getirdiği ve uzun bir tiyatro metni olan Faust ’un ilk bölümü öznel, tutkulu bir kalemle ele alınsa da ikinci bölümde bu durum söz konusu edilemez. Yazar, bu bölümde daha nesnel bir tavır sergiler ve daha ağır anlaşılabilir bir üslup ortaya çıkardığı görülür. Birinci bölümde Faust ve Gretchen’in arasında geçen olay örgüsünde bir bağlantı, yoğunluk sezilirken ikinci bölüme gelindiğinde ise olaylar arasındaki bu bağda bir kopukluk görülür. Aynı uyum ve tutarlılık bulunmaz. Trajedinin kahramanı Faust, Goethe’nin olgunlaşan düşüncesinin paralelinde; başkaldırı, ruhtan uzaklaşmış, yasalara saygı duyması gereken ve Klasik Çağ’ın hayat standartlarına, düşüncesine uyum sağlayan yeni bir kahraman yaratma telaşının ürünüdür. Kahramanın düşüncesini bu zeminde iletir. Yazarlar olmak istedikleri bireyleri ve yaşamak istedikleri hayatları eserlerine yansıtırlar. Bu eserde de Alman edebiyatının önemli ismi olan Goethe’nin böyle

bir düşüncesi olduğu görülür. Onun düşüncesini, hayattaki taleplerini öğrenmemiz açısından da bu eser çok önemlidir.

Eserde öne çıkan kahramanların kişisel özelliklerini özetlemek gerekirse Faust: Başkahramandır ve hukuk, felsefe, tıp, ilahiyatla ilgilenen doktorasını yeni bitirmiş bir karakterdir. İlahi aşka karşı şüpheleri vardır. Gençliğinde bünyesinde barındırdığı manevi, iç huzuru artık kaybetmiş bir arayış içerisinde. Utangaç bir mizacı olan Faust, eserde genel olarak iyi yürekli bir karakter olarak karşımıza çıkar. Mefistofeles: Faust üzerinde etki bırakmak isteyen onu yoldan çıkarmak isteyen çetrefilli yollara sürükleyen şeytandır. Çeşitli biçimlerde karşımıza çıkar. Kadın, büyü ve içki gibi yöntemlere başvurarak insanları Allah’tan uzaklaştırmak isteyen aygından sakat biridir. Margarete: Fakir bir ailenin çok duygusal kızıdır. Ahlakına ve dinine önem veren ancak nefesine yenik düştüğünden cezalandırılan bir genç kızıdır. Wagner: Faust ’un arkadaşı ve saf, duygusalca hareket eden bir insandır. Marthe: Kendi halinde yaşayan kocası yanında olmayan arabulucu fakir bir kadındır. Gretchen: Aklını yitirip çocuğunu boğan ve Faust ’la beraber bir ilahi arayışta olan bu karakter tam idam edilirken tevekkül ettiğinden dolayı kurtulan biri olarak eserde rol alır.

Faust, iki bölümden oluşur ve her bölüm kendi içinde de bölümlere ayrılır ve bölümlerin isimleri, içerikleri arasında bağ kurulup yoğun bir şekilde ortaya çıkarılan bir üründür. İlk bölüm “İthaf” başlığı ile başlar. Goethe’nin Faust’u ilk yazmaya başladığı yılları ve yazarının hikâyesini kapsar. Bu durum bize eseri okurken yazarıyla ne kadar bağ kurduğunu bilmemiz açısından önemli detaylar içerir. Bir diğer başlık

“Tiyatro’da Ön Gösteri” bu başlık altında bu metnin nasıl olması gerektiği ve bir tiyatro metninin özellikleri üzerine bir tartışmadır. “Gökte Konuşma” başlığında eserin metafizik boyutu konuşulur ve Faust’u insanın dünya yolculuğunu anlatması için denek olarak kullanılması ön görülür. “Gece” Gecenin sessizliğinde zorlu bir muhasebeye giren Faust, kitap bilgisi ve dünyanın özünün ne olduğunu anlamak için kendini büyüye adamaya karar verir. “Şehrin Girişi” Faust ‘un farklı yaşamlara olan ilgisi ile başlayan yolculuğu ve yolculuğunun içeriğinden bilgiler mevcuttur. “Çalışma Odası I-II” İnsanın çaba ve zevk arasındaki bocalamasına değinilir ve Faust ‘un İncil’i yorumlaması, içinden çıkamamasını ve Mefisto yani şeytanla anlaşma imzalamasını içerir. “Auerbach Meyhanesi” Faust ‘un şeytan Mefisto ile çıktığı gezinin ilk durağıdır. Bu başlıklardan sonra diğer başlıkları genel olarak özetlersek Goethe, Faust adlı başkahramanını insanlığın dünya içinde şeytanla muhasebesinin ve ilahi aşkın arayışının bir sembolü olarak birçok yenilmeye, sorgulamaya ve en sonunda şeytana başkaldırmaya kadar götürür. Sokak, gece, meyhane, büyü, kadın, zindan, cinayet, içki gibi insanı hataya düşüren kavramlar, mekânlar ve durumlarla Faust’u şeytanla baş başa bırakır. Bu eser; inişler, kalkışlar ve arayışlarla zengin, uzun ve meşakkatli bir yolculuktur. Tıpkı insan ve dünya gibi bazen beyaz bazen siyah bazen de gri bir hal alır ve bu durumu yansıtan olaylar görülür. Mefisto, Faust’u nefsanî duygulara sürükler ve hatadan hataya düşmesine sebep olur. Faust, ne vakit bir şekilde girdiği karanlık kuyudan çıkmaya çalışsa Mefisto, bu çabasını boşa çıkaracak hatalarını hatırlatıp onu bu eyleminden vazgeçirir. Faust, bütün eser boyunca durmak bilmeyen bir arayışın içinde bocalar. Trajedinin iki bölümünün merkezinde de iki kadın bulunmaktadır: Gretchen ve Helena. Onlar da Faust gibi günah, suç ve nefsanî duygular içinde bir çıkış aramaktadırlar. Faust, bu karakterler üzerinden hem sapma hem de çıkma durumunu yaşar.

Faust, iyi-kötü zıt kavramlarının savaşını anlatmaktadır. İnsanın bunlar karşısındaki duruşunu, bunları sorgulamasını ve bunlar karşısındaki yenilgilerini-başkaldırılarını işlemektedir. Eser; beş perdeden, iki bölümden oluşur ve elli üç başlık altında meydana getirilir. Her başlık kendi içinde bir anlam taşır en sonunda da bir bütünlük meydana getirir. Alman Filozof Goethe’nin 60 yıllık birikiminin sonucu olarak meydana gelen bu eseri, tüm dünyadaki insanların şeytanla muhasebesini ve ilahi aşka kaçınılmaz güzel bir sonla sığınışını irdelememiz açısından değerli bir yapıttır. İnsanın irade sahibi üstün bir varlık olarak yaratıldığına dair önemli bir ispattır Faust ‘un yaşadığı olaylar karşısındaki tutumu. Faust, zıtlıkların savaşından bir hakikat arayışını aktarır. Eserin ana düşüncesi insanın kötü davranışlarının ve günahlarının altında yatan sebepler şeytandan kaynaklanmaktadır. İnsan; düşünen, irade sahibi bir varlık olarak şeytanla başa çıkabilir. Çünkü insan tertemiz bir şekilde dünyaya gelir ve dünyanın değişikliği şeytanın vadedtiği nefsanî-dünyevi isteği karşısında çıkmaza düşebilir. Fakat insan, er geç gösterdiği güçlü irade sayesinde ilk dünyaya geldiği gibi temiz bir ruha kavuşacaktır. Faust, zıtlıklarla giriştiği savaşta ilahi aşka kavuşmasıyla galip çıkar. “Barika-i Hakikat; Müsademe-i efkârdan doğar”. Yani fikirlerin çatışmasından hakikat güneşi doğar. Goethe, Faust eserinde insanlığı sorgulamaya, düşünmeye davet ederek kötü şartlardan ve nefsanî duygulardan nasıl kurtulabileceklerine dair bilgiler vermektedir. İnsan beşer bir varlık olarak hata yapabilir ama bu hata sonsuza kadar süremez. İnsan, duygusal bir varlık olarak hep bu şekilde yaşayamayacağından çıkış yolları aramalı ve bu çıkış yolu da tevekkülden geçmektedir. Goethe, “Karanlık arzularının içinde bunalan iyi bir insan, asla ayrılmaz doğru yoldan” diyerek insana umut verir. İnsan; bocalama, bunalımın sonucunda sorgulamaya ve en sonunda insan-ı kâmil olma eylemine doğru yol alır...

ARAF

Fatma DAĞLI

İki tarafında duman tüten ıssız, tozlu yollar-
da ilerlemeye çalışıyorum. Ayaklarıma taş bağla-
mışlar sanki. Adımlarımı sürürebilmek için olanca
gücümü kullanıyorum. Gri bulutlar üstüme çöktü
çökecek. Etraf puslu, gözümün önünü göremiyö-
rum. Aklımda binlerce cevapsız soru, yüreğimde
yanılginın acısı, nefesim kesik kesik. Nereye gitti-
ğimi, yolun sonu olup olmadığını biliyorum.

Ansızın; kül rengi bir bahçenin içinde, kilit
vurulmuş, duvarları olmayan bir kapının önünde
buluyorum kendimi. İçim ürperiyor. Gözlerimdeki
bulanıklığı dağıtmak için gözkapaklarımı birkaç kez
kırıştırıyorum. Kapının üstünde, boşluğa asılmış
taştan oyma bir levha sallanıyor. Okumaya çalışı-
yorum.

“Ş.... ..D.i”

Harfler bir belirip bir kayboluyor. Yeniden
odaklanmaya çalışıyorum.

“....ER....”

Yok, olmuyor. Nereden estiği belli olmayan
rüzgâr şiddetleniyor. Kapının tokmağına sıkı sıkı
tutunuyorum. Yer dönüyor, gök dönüyor, levha
dönüyor, ben dönüyorum. Bu ses, etrafımda dola-
nıp duran bu ses çok ürkütücü. Nasıl desem; hem
uzakta hem çok yakınımda. Birileri kahkaha mı
atıyor, fısıldıyor mu, ağlıyor mu seçemiyorum.
Nicedir beynimi kemiren, beni ben olmaktan çıkaran
kuşukları susturmak isterken gayri ihtiyari elle-
rimi tokmaktan ayırıyorum. Avuçlarımı kulaklarıma
bastırmamla birlikte zaman girdabında savrulmaya
başlamam bir oluyor. Başım dönüyor, düşüncelerim
dönüyor, sesler dönüyor. Geçmişim beni iş-
tahta yutmaya çalışırken yarınlara tutunabileceğim
bir dal arıyorum. Kollarım boşluğu sarıyor. Beyhu-
de yere çabaladığımı fark ediyorum.

Öyle kederli bir “Eyvah” çıkıyor ki dudakla-
rımdan; dehşet içerisinde olduğum yere çöküyor,

yalnızlığıma sığınyorum. İçeriden mi dışarıdan mı
geldiğini anlayamadığım sesler yaklaşımaya başlı-
yor yeniden.

Kaçmaya yelteniyorum.

“Şşşşş...”

Dönüp bakıyorum. Bu da ne? Olabilir mi
böyle bir şey? Harfler konuşur mu? Levhadan bir -
E- harfi sarkıyor. Kulağıma bir nefes kadar yaklaşı-
yor:

“Eeeee?” diyor. “Hayırdır yine nereye?”

“Nasıl yani?” diyorum. “Siz nasıl...?”

Kahkahalar yükseliyor...

“Hhhhh, hhhhh, hhhhh!”

Harfler el ele tutuşup etrafımda dönmeye
başlıyorlar. Gözlerimi karanlıkla bağlıyorlar. Hiçbi-
rini seçemiyorum. Körebe oynamaya başlıyoruz.
Boşlukta önümü görmeden sağa sola koşturuyo-
rum.

“Buradayım” diyor biri omzuma dokunarak.
Yakalamaya çalışıyorum. Sonra başka bir ses diğer
omzuma dokunuyor. Derken bir başkası, bir başka-
sı, bir başkası daha... Kafam allak bullak oluyor.
Nihayet birini yakalıyor ve:

“Bulдум!” diye haykırıyorum. Kahkahalar
yükseliyor yeniden.

“Neyi bulduğunu zannediyorsun” diyor diş-
lerinin arasından. Alnımda ter damlaları birikiyor.
Sesim çatlıyor:

“Gerçeği!” Dudaklarını büzüştürüyor:

“Gözlerini kapatarak gerçeğe ulaşabileceğini
mi zannediyorsun?”

“???”

Duymamazlıktan geliyorum. İçimde bir yer-
lerde haklı olduğunu biliyorum bilmesine de, nasıl
desem... Öyle işte... Biçare olmak böyle bir şey işte.

Aynı harf kalbime dokunarak:

“Biliyor ama bilmemezlikten geliyorsun.” di-

yor.

Acıdan kaçmak için kendimi kandırdığımı yüzüme çarpan bu itham karşısında tepeden tırnağa sarsılıyorum. Düşünüyorum... Sahi görmeyi istediklerim mi, göremediklerim mi yoksa görmek istemediklerim miydi gerçek olan? Biliyor musunuz; asıl çaresizlik derdinin dermanının olmaması değilmiş meğer. Sana deva olacak şeyin başkasını kahredecek olmasıymış. Omuzlarıma yüklenen ağırlığın altında ezilmeye razı oluyorum.

Gönül pencerem tütmeğe başlıyor. Yüreğimdiki ateşi gizleyebilmek için sabır perdesini çekiyor ve usul usul köşeme çekiliyorum. Büzülüyor, büzülüyor, cenin halini alıyorum. Böyle güvendeyim, daha güvendeyim, evet güvende, susun, susun, sss...

Sesler uzaklaşarak uğultu halini alıyor. Saçlarımı kim okşuyor? Ellerimi uzatıyorum...

“Anne...”

“Anne, nerdesin?”

Gözlerimden süzülen her damlada bir kez daha ölüyorum. Ta ki yaralarımın yerini unutana, kendimden vazgeçebilmeyi öğrenene kadar.

Eskiyene kadar...

Buraya ne zaman geldim, neden geldim, nereye gidiyordum, neyi arıyordum? Muallak... Sadece;

“Bir acayip derde düştüğümü” hatırlıyorum.

Bir gölge geziniyor üzerimde. Başımı kaldırıyorum. Boşlukta sallanan levhaya ilişiyor gözlerim yeniden.

“Bugün hangi gün?” diye fısıldıyorum.

Yukarılardan, belki de aşağılardan gelen deruni bir sesle irkiliyorum.

“Zahirde mi yoksa batında mı?”

Gözlerim levhada, üstünü örttüklerimi olduğu yerde bırakıyor ve dizlerim üstüne doğruluyorum. Artık okuyabiliyorum:

“Şüphe Dede Türbesi”...

Gizlide görünür, görünürde gizli olanları iliklerime kadar hissediyorum.

Eskidikçe eskiyorum...

Şiir 1 /

Sokulgan akşamüstleri
Annem çiçekleri suluyor
Ben düşlerimi,
Islak bir kuytuluk var bahçemde
Tüm yeşili içime adamışım
İnsan nasıl bekler başlangıcı?
Birazdan gün bitecek
İçimizde birer ölü
Yalanlarımızı koynumuzda uyutuyoruz
Aşkî tüm dillerden sakınır gibi.
Ve rüzgâr tenimize değerken
Bir son buluş ancak bu kadar ucuz olabilirdi
Paslı kokular ardında...

Şiir 2 /

Duyulmadıkça tozlanmış habersiz sesler gibi
Yüreğime dolanıyor yüzün
Pas tutmuş gövdelerimiz
Üç kere duymuşum sesini
Üç kere var olmuşuz.
Üç kez nefessiz kalmışım
Odalarımda soluk yok.

Tekinsiz Yakın

Biraz şiirdin göğümde
Biraz şarap, biraz kırmızı
Biraz kesik, biraz yaralı
İçime sığamadın, sığamadın da...
Elbet biraz sarhoşlukun
Elbet uzaktık ve elbet çok yakın...
Bu tekinsiz yakınlık olsa olsa
Gecenin inindedir, gecenin sesinde.

Melis UĞURLU

DAMLA

Pınar ALKIŞ

Koyuyorum semavere tüm benliğimi ve harlıyorum ateşini. Kötü yanım kaynadıkça iyi yanım buhar olup yükseliyor gökyüzüne.

Bir bulutun konuğu oluyorum hatta esiri. Artık o ne zaman dilerse o zaman kavuşurum bedenime.

Bekliyorum..

Beklemek sabrı öğretiyor sabırla arınıyorum. Geçiyor yetecek kadar zaman ve geliyor yolculuk vakti..

Yağmur oluyorum güneş kavururken bedenleri iniyorum yeryüzüne..

Bir çınarın yaprağından süzülüp bir kuşun susuzluğuna yetişiyorum..

Bir damla düşüyorum toprağa; buğday başak veriyor.. Yüzü gülen çiftçinin alın terine karışıyorum..

Bir damla düşüyorum kırlara; rengarenk çiçekler açıyor.. Büyüttüğüm çiçekten besleniyor bir arı..

Bir damla düşüyorum akarsuya; coşuyor ve taşıyor tüm kötülüklerin üzerine..

Yağıyorum şiddetle ve temizliyorum kanla boyanan memleketleri, zalimin yüreğini.. Yağıyorum durmaksızın sanki bir an dursam yetmezmişim gibi yeryüzüne..

Yağdıkça sel oluyorum, her yer ben oluyor.. Dağlar, ovalar ben.. Yeryüzündeki toprak ben.. Şimdi usulca beyaza boyuyorum karanlıkları.. Şefkatimle okşuyorum dokunulmamış tüm başları.. Bırakıyorum kendimi dağın zirvesine.. Taneyken çığ oluyorum, güçleniyorum ve yok ediyorum masumiyetten yoksunları, zulmü, yoksulluğu, tüm yalanları ve binlerce yıllık acıları..

Siliniyor haksızlıklar insanlık eşitleniyor beyazda.. Temizleniyor yeryüzü.. Yalnız çocuklar kalıyor yeryüzünde ve yaptıkları kardan adamlar..

Bir kar tanesiyim.. Düşüyorum bir çocuğun avuçlarına o gülüyor ben eriyorum o koşuyor ben damlıyorum toprağa..

Erişiyorum şimdi bedenime bir çocuk kadar temizlenmiş olarak..

Nakarat...

Kulağa çarptı karanlığın sesi
Ardından busesi dudağa

Zaman korkaktı

Zaman erkekti

Çeliktendi sessizliği

Kırılmazdı, bükülmezdi

Kendi içinde açardı nefesi

Kâhin de kendi,

Yorum da kendi

Gitmek için bir sebepti

Gecenin ikazıydı

Gölge karyolanın altında,

Gölge bir çerçevenin kenarında

Gölge baş aşağı duvardan duvara

Kâbustu ihtiyarlayan göz kapaklarında

Kolları yorgun taşımaya

Kıyamazdı hani?

Gelincikti başaklar arasında

Git dendi örtülü senaryoya

Uykusuzluğun büyüttüğü,

Uykulara...

Git...

Esra ERDOĞDU

Ömrü boyunca hep bir köşede yaşamıştı. Ömrü boyunca dediğim, bildiğim son iki senesi. Sessizdi. Sessizce yemek yer, sessizce camiye gider, sessizce sinirlenir, sessizce sevinir, sessizce üzülürdü. En sonunda sessizce öldü.

Dostu düşmanı, düşüncelerinin pek de önem arz etmediği bu konuda sürekli fikir beyan ediyorlardı; herkes artık ölmesi gerektiği noktasında birleşiyordu. Öyle ki, alay konusu bile olmuştu. Kendileri yenedünyaya geldiğinde; en aciz dönemlerinden geçerken korumasına muhtaç oldukları adamı şimdi yaşama yakıştıramıyorlardı. Saçlarının dökülmesine katlanamayan insanlar koca bir ömrü bırakıp gitmeyi hafife alıyorlardı.

Daha sağken görmezden gelmeye başlamışlardı. O köşesinde oturuyor, yaşam önünden akıp gidiyordu. Bir biblo gibi arada bir kaldırılıp sehpa siliniyor, sonra onun tozu üstünkörü alınıyordu; gözden düşmüş bir eski zaman modasıydı.

Ölmeden önce o da yaşadı, muhakkak. Bek bek oldu, ağladı; çocuk oldu, oynadı; genç oldu, sevdi. Hatırlamaya mecali olsa buna değer birçok anı biriktirdi. Ömrünün son demlerinde başı önüne eğik, kambur yürüyüşünü görenler, gözü toprağa bakıyor, deyimiyile gülüyorlardı. İnsanlar bir ortamda istenmediğini, yokmuş gibi davranıldığını hissettiğinde sinirden elleri titrer, suratları asılır; rahmetlinin de son zamanlarda suratı hep asıktı; eli ayağı durmuyor, zangır zangır titriyordu. Onu da yaşlılıktan sanıyorlardı.

Hep mahcup duruyordu. Oturduğu yerde eğretiydi, sahiplenemiyordu. Her an, kalk sen oradan, denecekmiş gibi tedirgindi bakışı. En sonunda bunu da yaptılar hastanede. Önce yatağından alıp morga indirdiler, oradan da alıp tabuta yatırdılar. Bir süre nereye koyacaklarını bilemeyip omuzda taşıdılar, sonra bir çukura bıraktılar. Omuzda taşınmayı yadırgamıştır rahmetli. Öleceğini önceden bilse camiye giderken ki ayağını sürükleyişiyle me-

zarına gider kendi girerdi. Soğuktan morarmış olmasa utancından kızarırdı.

Onu orada bırakıp evine geldiler, iyi de yaptılar; aksi içine sinmezdi. Onca insanın karnı aç, evde pide soğuyor. Çok düşünceli şu hısım akraba, oğullarının ağlamasına fırsat vermiyor. Misafirlere yemek yetiştirme kaygısıyla oradan oraya koşturuyor. Çay da hazır sıcak sıcak; sigarayla iyi gidiyor. Mutfakta hummalı çalışma sürüyor. Konu komşu, gelen gelmeyen kim varsa nasipleniyor. “Çocuğa meyve suyu verir misiniz, kuru kuru gitmiyor?”

Eş dost sağ olsun, kızlarını da boş bırakmıyor. Biri ağlayacak oldu mu tesellisini veriyor. “Öyle ağlama günahtır!”, “Öyle bağırma ayıptır!”, “Ölüm Allah'ın emri, herkes gidiyor!”. Kefeni kollarını sıkmasa başına basardı rahmetli.

Rahmetli her şeyden haberdardır da bir tek Kur'an'ı duyamıyordur. Odadaki fısıldaşmalar iki ağız olmuş tek ses Kur'an'ı bastırıyor. Kadınlar göz ucuyla birbirini süzüyor. Hepsinin konusu aynı; sağ çaprazındaki; oda fokur fokur kaynıyor. Bazısının ellerinde tesbih, bir gözleri kapıda, zikrin tonlamasıyla genç kız işaret ediyor. En az iki oğlan anası gelin sahibi olmuştur cenazesinde; üstünde toprak olmasa hayırlı olsuna gelirdi rahmetli.

Herkes bu kadar kıpır kıpırken hanımının sesi çıkmıyor. Ev dolusu misafir, kadın dönüp bakmıyor. -Yaşlının ölümüne ağlamak ayıp- gözündeki yaşı sahiplenmiyor. O da tanışmış sessizlikle, başsağılığına karşılık “Sağ ol”ları duyulmuyor. Elleri dizlerinin üstünde, birbirine mukayyet oluyor. Hafif hafif titremeye başlamış, garipsiyor. Geleni gideni uzaktan seyrediyor. Uzaklaştı dünyadan, kimsesiz hissediyor. Kocasının, tek başına bırakıp gidişine içerliyor. Her an kalkacakmış gibi koltuğun ucunda oturuyor. Hanımı arkasından gitmeye niyetli; sevinmiştir rahmetli.

SEN VARSIN ORTASINDA BU RESMİN...

Urbasına sarılır insan,
 Parmaklar ardında...
 Gök mavisi nazar,
 Kara çalar saatler
 Köşeli dünyasında...
 Öfke, kabarıyor yürekte
 Yakınlaşır sema,
 Kaybolur yıldızlar...
 Damlada yaşar nehir,
 Davudi senfonidir harmoni...
 Göz, dolar önce,
 Islanır kirpikler,
 Kulak duyar kalbi,
 Dilde tadı sözün,
 Sızlar burnun direği...
 Aşk; dokunmaktır yüreğe,
 Saçlarına çocukların...
 Merhametle kurulur şehir;
 Bir de sen varsın ortasında bu resmin...

Her pencerede fazlasıyla,
 Çok ötedesin,
 Az uzaktasın...
 Gök, kar...
 Ay, kızarır...
 Ne varsa eksilir,
 Birikir nefret,
 Sevgi çoğalır...
 Gece sabaha akar,
 Alın bekler rüzgâr...
 Tahta ayakkabılar su,
 Her şeye değer yaşamak,
 Çiçekler solsa da bir bir...
 Pencereerde eflatun kuşlar,
 Gözlerinden sonsuzluk akar...
 Denizler coşar yüreğinde,
 Gün batır...
 Yaşamak, yeşertir düşleri,
 Bir de sen varsın ortasında bu resmin...

Güller bahçede,
 Börtü böcek ışıktan beslenir...
 Ay, yükselir kıyamete...
 Yalnızlık ufka yaslanır,
 Elveda her surete...
 Umarsızlığına şehrin,

Sokakların yabancılığına,
 Dönüşmesine kentlerin...
 Alınlardan uzak ışıltılarla,
 Dolar avlusu mabedin...
 Yeni türküler kayıp,
 Güneş batık,
 Gün yalnızken meydanda...
 Yürek tutunur aşka;
 Bir de sen varsın ortasında bu resmin...

Senden güzel değil ki dünya!

Burhan KALE

YOL

Yola koyulmak,
 Hazan ömrümün
 Kızıl hayalleriyle kaplı
 Engibeli yola.

Dökülen yapraklara takılmadan
 Zihnine bulaştırmadan geçmeyenleri
 Kaybettiklerini umursamadan
 Koyulmak yola.

Yaşın yanında yakmalı
 Yalnızlığa mahkûm kılanları,
 Kuru kuruya tutuşturmalı
 Kurulamayan düşleri.

Geceye sinip
 Sesleri kesip
 Işıkları katledip
 Kapatıp gözleri
 Teslim etmeli kendini
 Arzu edilen yola..

Gölge SÜMER

ÇIKMAZIN KARA TAŞI

İbrahim SAVAR

Onları çıkmazın köşesinde konuşurken gördüğümde şaşırdım. Belki yüz yıldır orada duran kara taşa oturmuş, konuşuyorlardı. Hangi evlerde oturduklarını biliyordum elbet. Biri bizim bitişikte, öbürü çıkmazın hemen karşısında. İkisi de kadındı ya, birbirlerine hiç benzemiyorlardı. Galiba bundan şaşırdım bu denli sıkı fıkı oluşlarına. Bitişiktekinin gözleri yaşlı mıydı? Yoksa sesi mi yanılttı beni? Karşıdaki, dövdü mü gene kız, dedikçe; öbürü, he, diyordu. Ben geçerken sustular bir an. Köşeyi dönene kadar beni fark etmemişler meğer. Bu kısacık kulak misafirliğinde sohbetlerinde bir tuhaflık sezdim. Dertleşmeye benzemiyordu. Biri öbürünün yarasını destekçe keyifleniyordu sanki.

“Fena bir kadın bu karşıdaki. Ne ara göçtüler buraya hatırlamıyorum. Kocasını da tanımam. Anama sordum birinde, gurbet elde inşaatta çalışıyormuş, dedi dudağını bükerek. Sevmiyor valide”.

Yukarı çıkınca mutfakta perde arkasından baktım. İki kadın daha toplanmış başlarına. Karşıdaki iyice azıtmış, eliyle koluyla konuşuyor. Bitişiktekinin beceremeyeceği numaralar öğretiyor ona besbelli. Yanındakileri dürtüyor, destek istiyor. Baş sallayarak katılıyorlar onlar da. Sorun çözümlenir gibi oluyor nihayet. Ağlayanı kaldırıp sırtını sıvazlayarak evine yolluyorlar. İçeri girip kapıyı kapatmasıyla dedikodunun ateşi yeniden tutuşuyor. Karşıdaki, demin aldıklarını bire bin katarak satmaya başlıyor. Sohbet harlanıyor.

Gülüşmeler, yaka silkmeler devam ederken, suçlulukla camdan uzaklaşıp odaya geçtim. Sedire uzanırken acıdim hallerine. Hepsine birden... Dayak yiyen komşu kadına da, dayak atan rezil kocasına da, karşıdaki dedikoducu kadına da, işin eğlencesindeki öbürlerine de... Dar bir sokak burası, küçük bir âlem. Yirmi otuz adım arayla iki de çıkmazı var. Yukarı caddeden geçenler dikkatli bakmayınca göremezler. Yıllardır bu mahallede oturup da buradan habersiz o kadar çok insan vardır ki... Sokağın darlığı ürkütür belki de ahaliyi. Birinin evinin içinden geçip gitmek gibi

sayarlar. Dönüp bakmazlar bile. Bizler, kimseye sezdirmeden, iç içe, çok odalı büyük bir konakta oturur gibi, her şeyimiz ulu orta, yaşar gideriz. Havalara biraz ısınıp kapılar pencereler aralanınca konuşmalar, gülüşmeler, kavgalar evlerden taşıp komşulara ulaşır. Kimsenin kimseye gizlisi kalmaz. Evler birbirine öyle yakındır ki perde filan kâr etmez. Kırk yılın başı sokağa yeni taşınan biri çıkar. Pencereleri kapayıp, perdeleri sıkılayacak olur. Birkaç haftaya kalmadan bunalır, vazgeçer. Alışır gider sonra. Bizden olur. Benzer şeyler yaşanır tüm evlerde. Biliriz. Ama söylemek zor gelir. Gayretimiz, başkasının ayıbını büyütüp, bizimkini görmezden gelmeyedir. Kara taş, şahittir cümlesine.

Ertesi sabah evden çıktığımda karşıdaki kadın, kapıyı süpürüyordu. Görmedi beni. Kapısı aralık, içeriden radyonun sesi geliyor. Mırıl mırıl kendi de katılmış şarkıya. Birini bekler gibi telaşlı bir hazırlıkta. “İçeride, odada çayın demlenmesini bekleyen özenli bir kahvaltı sofrası hayal ettim.” İyice yaklaşıncaya bir öksürdüm. Toparlandı. Yazmasını düzeltti. Eliyle üstünü silmeler gibi yaptı.

“Bir tutam saç önüne düşmüş. Güzel kadın... Dünkü çirkefin içinde dikkat etmemişim demek.”

Utangaç bir gülümseyişle:

-Hayırlı sabahlar Kâmil Ağabey, dedi.

“Adımı biliyor. Anamdan duymuş olacak. Utan Kâmil utan! Sana ‘ağabey’ diyor. Senin düşündüğün şeye bak. Belki senden büyüktür, bilemedin yaşıttır. Saygıdan ‘ağabey’ diyor besbelli. Sense neler kuruyorsun.”

-Hayırlı sabahlar, deyip geçtim aceleyle. Oyalanırsam başka şeyler düşünmek kaygısı içindeydim. Sık adımlarla caddeye yürüdüm. Durağa varana kadar ağızdan çıkan ‘hayırlı sabahları’ beğenmeyip daha güzelini söylemeye çalıştım. Yaptığının anlamsızlığını ancak otobüse binerken fark edip komşu kadını unutmaya karar verdim.

Sabah kendimi koyuvermekten sakındığım bu düşünce gün boyunca peşimi bırakmadı.

Otobüste, tamirhanede, öğle paydosunda hep aynı şeyle meşgul oldum. Hayatın bir akışı var. Ve insan ona ne kadar karşı koymaya çalışırsa o kadar kapılıp sürükleniyor. İş çıkışı eve geç gidebilmek için epey uğraştım. Tamirhanenin önünde oturdum bir zaman. Gelene geçene laf yetiştirdim. Çırağlara tezgâhtaki aletleri değişik değişik dizdirdim, sonra beğenmeyip eski haline çevirttim. Dükkânlar tenhalaşınca pes edip durağa yürüdüm. Çarşığı dolaşarak giden otobüsü bekledim. Kalabalık yolları, evlerine koşturan, karınca gibi yuvalarına poşet taşıyanları seyrettim. Mahalleye gelince bakkalda oyalandım. Beyaz leblebi, kabak çekirdeği bir de iri karpuz aldım. Caddeden eve çıkan yokuşu adımladım. Maç yapan çocukları çalımladım, misket oynayanlara baktım. Ne yaptım uzun yaz gününü akşama kavuşturamadım. Dar sokağımıza saptığımda güneş karşıdan gülümsüyordu halime. Bense görmemeye gayret ettiğim kadını yine o köşede bulma umuduyla döndüm köşeyi.

Kara taşta her günkü kadın kalabalığı vardı. El işi yapan, taze fasulye ayıklayan, çocuk emziren sıradan bir kalabalık... Âdetim olmamasına rağmen kim var kim yok diye bakınarak yürüdüm bu kez. Oradaydı. Ben yaklaşıp kadar görmemiş gibiydi. Her adımda enikonu heyecanlanarak geçtim yanlarından. Köşeyi dönüp bizim çıkmaza girerken laf arasında, başını kaldırıp bana baktı. "Yoksa ben mi yakıştırdım? Benzetme olamayacak kadar yakıcı, kısacık bir bakış." Sırtım ürpererek, delikanlı telaşıyla kendimi kapıdan içeri attım.

Anam evde yoktu. Halama gidecekti. Elimdekileri mutfığa bıraktım. Dolaptan aldığım suyu, bardağa filan boş verip şişeye başıma diktim. Anam görse söylenir. İri yudumlar gırtlığımdan inerken azıcık sakinleştim.

"Kâmil! Kâmil! 40 yaşındasın neredeyse. Evlensen boyunca çocuğun olurdu... Mahallenin kadınlarına bakıp iç geçirmek yakışır mı bize? ... Yakışır mı? Yakışmaz. Kötü filmlerde olur bunlar. Vefasız kocanın hayattan bezmiş karısı mahallenin ağabeyine âşık olur. Arada dağlar gibi engeller vardır. Ama izleyici bilir ki senarist, olmayacak aşkı anlatmaz bize. Bir anda öyle şeyler olur ki imkânsız mümkün hale gelir."

Elimde şişeye mutfak camından baktım bir daha. Biz de kötü bir filmin içinde miyiz acaba, diye. Kötüyüz ama yaşadıklarımız film değil. Film olsa kadın benim perdenin arkasından ona

baktığını şıp diye anlar, kafasını kaldırıp buraya bakardı. Hâlbuki aynı dünkü gibi onu bunu çekiştirip duruyor.

"Gerçek hayattayız Kâmil Bey! Gerçek hayatta insanın çışı gelir. Çok tutmamak gerek!"

Tuvaletten çıkınca bütün günün ağırlığını bacaklarımda hissettim. Aç da değildim. Biraz kestirmeli, dedim. Uyanınca başka biri olur insan. Sudan bir yudum daha alıp güneşi batırma uykusuna yattım.

Kalktığımda her yer karanlıktı. Telaşla, bir yere geç kalmış gibi uyandım. Gece, yarıyı geçmişti. Anam ne zaman gelmiş, ne zaman yatıp uyumuş, bilemedim. Vakit, kalkıp oturmak için geç ama bedenim, kafayı vurup geri yatmak için fazla dinçti. En iyisi okumak, diyerek ışığı yakıptaftan yarım kalan kitabı çektim. Gecenin içinde vınlayan lamba, kitabım ve ben. Ne saadet! Bütün gün beynimi kemiren şeyden kurtulmuş olduğumu görmek mutlu etti beni. Uyumak ne güzel şey. Uyku olmasa, bütün yaşananlar, konuşulanlar, duyulanlar üst üste birikir. Kafamız pazar yerine döner. Biz uyuyunca beynimiz toparlar dökük saçığı. Gereklileri katlayıp kaldırır, kalanları fırlatıp atar kulağıımızdan dışarı.

Oturarak, uzanarak, ayaklarımı kanepenin tepesine koyarak epeyce okudum. Bir ara uyuklar gibi oldum. Sonra büsbütün ayıldım. Karnım da acıkmıştı. Mutfığa gidip dolabı açtım. Dolabın ışığında dünden kalmış nohutla pilavı gördüm. Bu saatte yenmez, diyerek el kadar ekmeğin arasına peynir koydum. Yeniden kitabı elime aldım ama yürümedi sayfalar bu kez. Hızını buldun mu bırakmayacaksın. Altına etsen, açlıktan ölsen kıpırdamadan okuyacaksın. Kitabı kenara koyup uzandım arka üstü.

Karşıdaki kadının sabahki hali düştü aklıma. O vakitte kapı süpürmek de ne demek? Her yer temiz de bir kapı mı kirli? Kadınların çoğu böyle yapar bizim burada. Dışarı çıkma ihtiyacından aslında. Sokak dar, evler karanlık. Hele hava da kapalıysa... Dışarıda bir soluk, bir hayat parçası bulmak umundadır hepsi. Bir tasta su serperler tozmasın diye önce. Misafir odası temizler gibi özenle süpürürler sonra. Herkesin sınırı da bellidir. Kimse kimseninkine karışmaz. Artık süpürgenin de bildiği alan temizlenince gönül rahatlığıyla girerler içeriye.

"Bu gün de aynı ferahlığı duymuş mudur? İçeri girmeden ardımdan bakmış mıdır? Aklına gelmiş miyimdir? Beni görünce kocasını

özlemiş midir? Bendekine benzer bir insan ihtiyacı duymuş mudur? O evdeki kahvaltı sofrasının başında olmak isteşimini anlamış mıdır gözlerimden? Ardımdan bakarken beni, fırından sıcak ekmek almaya gönderdiğini hayal etmiş midir? Of! Çok uzattın ki Kâmil, tadı büsbütün kaçtı. Şimdi durup dururken nereden çıktı bu insan ihtiyacı? Yaşlanıyor muyum yoksa? Anama bir hal olsa diye düşünür oldum sık sık. Bak bu akşam göremedik birbirimizi ve içimde bir boşluk var. Bir başıma kalsam hayatım bu akşama benzeyecek demek. Yalnız dolapta nohutla pilav olmaz o zaman. Bazen düşünmez mi insan, başka türlü olabilir miydi diye? Hayatın ne kadarı bizim yolumuz ne kadarı kısmet kader? Evlenmemek benim yolum gibi görünüyor ama ya anamın benden başka kimsesinin olmayışı... Ben bu sebepten evlenmediysem buna benim kararım denebilir mi? Motor tamircisi olmayı ben mi seçtim? Bakarsan evet. Tam liseyi bitirecekken babam ölmeseydi, okulu bırakmasaydım, dahası baba mesleğim olmasa, evvelinde anahtarın bir ucundan tutmamış olsam yine de tamirci olur muydum? Şu karşıdaki kadın, bekâr bir komşu kızı olarak, on sene önce o evde oturuyor olsa onunla evlenirdim belki. Kâmil, karmaşık işler bunlar. Geçiver şimdi hepsini.

Geçme kardeşim! Senin sorunun tam da bu aslında. Zoru gördün mü anında dönüp topuklarsın. İşler karıştı mı toz olursun. Sonra da kader kısmet hikâyesi. Hem okuyup hem çalışan ilk genç sen olmayacaktın. Birazcık çabalasaydın. Bir kaç sene geç biterdi okul en fazla. Ama zor geldi sana. İyi kötü kalfa olmuştun artık. Bırakıp gide-medin. Evlenmemen de aynı sebepten. Ananla evleneceğin kadın arasında kalmamak, dertsiz başına dert almamak için, kısacası tembelliğinden evlenmedin. Anlaşamayacaklarına dair kuvvetli bir inancın oldu hep. Aynı çatı altında iki kadının geçinememesi muhakkaktı sana göre. Onların arasını bulmak sana kalacaktı. Şu kadar-cık bir iş için evlenmedin. Şimdi de karşıdaki kadın on sene önce...

Yeter Kâmil! Daha fazla eziyet etme kendine. İçimizdeki şeytana uymayalım. Kalk bir

parça daha ekmek kopar. İlla içimizdeki bir şeye uyacaksak midemiz olsun kılavuzumuz.”

Ekmeğimi geveleyerek mutfaktan çıkar-ken artık neredeyse sabah olmuştu. Mutfak penceresinden kara taşa baktım. Oradaydı. Onun varlığı bize güvence sanki. Bir güne daha başladık kara taş, deyip içeri geçecekken karşıdaki kadının kapısı ürkek ürkek açıldı. Bir karaltı seçildi kapı arasından. İyice sindim perdenin arkasına, sanki beni görmesine imkân varmış gibi. Bu saatte dışarıda ne arar, diye düşünürken çıkanın kadın olmadığını ayımsadım. İri yarı bir erkekti. Avucunun içinde sigara parıltısı... Kıskanç bir öfkeyle süzüyordum perdenin ardından. Kadın da çıkacak mı diye dikkat kesildim. Çıkmadı ama kapının arkasında olduğuna emindim. Kapıyı adam çekmedi, arkadan itildi. Adam o kısacık anda içeride tükettiği sigaranın son nefesini de çekti. Usta bir hırsız gibi etrafı kolaçan ederek orta parmağıyla fırlattı izmariti. Ateş parçası havada kıvılcımlanıp kara taşa çarparak yere düştü. Nedense bu itlik daha fazla kızdırdı beni. Tam hangi tarafa doğru gideceğine dikkat kesilmişken adam birden bizim çıkmazın içine doğru yürüdü. “Eyyvah! Beni gördü.” İyice kenara çekildim. “Beni görmesi mümkün değil. Nasıl oldu bu? Ya gelip bizim kapıya dayanırsa. Gece vakti diz boyu rezillik.” Korkuyla kapının yumruklanmasını beklerken, adam anahtarıyla bitişikteki kapıyı açıp içeri girdi.

Kara taşın dibinde izmarit hâlâ kıpkızıldı. Zalim adam, sabah akşam dövüp inlettği karısının derdini ezber eden, gönlünü eğlediği komşu kadının alaylarına katlanmak zorunda kalan kara taşın üzerinde bir de izmarit söndürmüştü.

Pencerenin dibine çöküp oturdum. Sırtım perdeyi geriyordu. Bir elimde ekmek, gözüm çıplak betonun çatlaklarında ne kadar oturdum bilmiyorum. Nice sonra anam gelip kaldırdığında etraf aydınlanmıştı. Cevap bekleyen korkulu yüzüne baktım da:

-Kara taşa bir şey olmuş mudur, diye bir söz çıktı ağzımdan.

A•KALEMLER

Şiir Vakti Dergisinin aylık ekidir.

Sahibi: Sevilay Tunçbilek

G.Y.Yönetmeni: Selim Tunçbilek

Y.İşleri Müd.: Mehmet Tunçbilek

Posta Çeki Hesap No: 05640490

Yazı Kurulu

Mustafa Yılmaz - Fatma Dağlı

Emine Çoban - Melike Çelik

Z. Meral Konşuk İvecan

akalemlerdersisi@gmail.com

Abone: www.akalemler.com

satış: www.kitap-evi.com

Baskı : Geçit Ofset Matbaacılık

Abone Bedeli: 60TL. Kurum:100TL

Her ayın birinde abonedeşiz.

